

**MISS. ARYA KULKARNI**

**DEPARTMENT OF SOCIOLOGY  
VIVEKANAND COLLEGE,  
KOLHAPUR**

**B.A. PART 1**

# सामाजिक स्तरीकरण

- ❖ अर्थ
- ❖ व्याख्या
- ❖ सामाजिक स्तरीकरणाचे प्रकार

# सामाजिक स्तरीकरणाची व्याख्या

## एली चिनाँय

- “श्रेष्ठ आणि कनिष्ठ, श्रीमंत आणि गरीब, सत्ताधारी आणि सत्ताविहीन यांच्यातील तफावत किंवा भेद हा सामाजिक स्तरीकरणाचा गाभा होय.”

# सामाजिक स्तरीकरणाचा अर्थ

- ❖ विषमता हा सामाजिक स्तरीकरणाचा प्रमुख आधार होय.
- ❖ विविध सामाजिक स्थाने आणि भूमिकांचे काही समाजमान्य निकषांच्या आधारे मूल्यमापन केले जाते आणि त्यानुसार दर्जा व पारितोषिकांचे असमान वितरण होते.
- ❖ एकावर एक रचल्या गेलेल्या विभिन्न स्तरांची जी रचना तयार होते तिलाच सामाजिक स्तरीकरण म्हणतात.



# सामाजिक स्तरीकरणाचे प्रकार

बंद स्तरीकरण

मुक्त किंवा खुले स्तरीकरण

## बंद स्तरीकरण

- ज्या स्तरीकरण व्यवस्थेत व्यक्तीला सामाजिक स्तर बदलता येण्याची शक्यता नसते त्याला बंद स्तरीकरण असे म्हणतात.
- उदाहरणार्थ : जातीव्यवस्था

## खुले स्तरीकरण

- ज्या स्तरीकरण व्यवस्थेत व्यक्तीला आपला सामाजिक स्तर बदलण्याची अनुमती, संधी आणि सोय असते त्याला खुले स्तरीकरण असे म्हणतात.
- उदाहरणार्थ : वर्गव्यवस्था